

**KEMENTERIAN ALAM SEKITAR DAN AIR
SURUHANJAYA PERKHIDMATAN AIR NEGARA
JABATAN PERKHIDMATAN PEMBETUNGAN
JABATAN ALAM SEKITAR
INDAH WATER KONSORTIUM SDN. BHD.
PENGURUSAN PERKHIDMATAN DAN KAWAL SELIA
PEMBETUNGAN DI SEMENANJUNG MALAYSIA**

Perkara Utama

Apa yang diaudit?

- Berdasarkan Akta Industri Perkhidmatan Air 2006 (Akta 655), perkhidmatan pembetungan adalah pengumpulan, pembawaan, perawatan dan pelupusan kumbahan atau enap cemar kumbahan dan penyenggaraan sistem pembetungan dan nyahenap cemar tangki septik. Kawal selia ialah melaksana dan menguatkuasakan undang-undang perkhidmatan pembetungan kepada pihak berkepentingan, pengguna domestik, pemilik premis (kilang, hotel, pejabat, gudang) dan keseluruhan rakyat Malaysia secara amnya.
- Pengauditan meliputi dua bidang utama iaitu prestasi dan pengurusan aktiviti perkhidmatan dan kawal selia pembetungan.
- Prestasi aktiviti dinilai berdasarkan pencapaian output dan pencapaian keberhasilan (outcome).
- Pengurusan aktiviti pembetungan meliputi antaranya prestasi kewangan, pentadbiran kontrak perancangan projek pembangunan pembetungan, pencapaian penyenggaraan liputan pembetungan tidak bersambung, penguatkuasaan dan pengurusan *offset* Kumpulan Wang Sumbangan Modal Pembetungan (KWSMP).
- Pengauditan telah dilaksanakan di Kementerian Alam Sekitar dan Air (KASA), Suruhanjaya Perkhidmatan Air Negara (SPAN), Jabatan Perkhidmatan Pembetungan (JPP), Indah Water Konsortium Sdn. Bhd. (IWK) dan Jabatan Alam Sekitar (JAS).

Mengapa ia penting untuk diaudit?

- Objektif pengurusan Perkhidmatan dan Kawal Selia Pembetungan di Semenanjung Malaysia adalah untuk meningkatkan liputan pembetungan bersambung, pematuhan kualiti rawatan kumbahan dan mengurangkan pencemaran kumbahan terhadap sumber air negara. Perkara ini adalah selaras dengan objektif

yang digariskan dalam Kertas Strategi 16, Rancangan Malaysia Kesebelas (RMKe-11.)

- Sehingga kini, KASA masih belum mempunyai satu dasar pembedanaan bagi merangka satu dasar perancangan dan hala tuju jangka panjang berkaitan pembedanaan negara.
- Mesyuarat Jemaah Menteri yang diadakan pada 29 September 2010 bersetuju supaya Kementerian Tenaga, Teknologi Hijau dan Air (KeTTHA) memberi penumpuan antaranya terhadap perluasan liputan perkhidmatan pembedanaan supaya setiap rakyat dapat menikmati kemudahan pembedanaan.
- Sejumlah RM5.886.57 bilion telah diperuntukkan dari tempoh tahun 2016 hingga 2020 bagi tujuan meningkatkan sistem pembedanaan negara.

Apa yang ditemui Audit?

- Secara keseluruhannya dapat dirumuskan objektif pengurusan Perkhidmatan dan Kawal Selia Pembedanaan di Semenanjung Malaysia bagi tempoh RMKe-11 (tahun 2016 hingga 2020) masih belum tercapai. Sehingga bulan Disember 2020, sebanyak 30 (69.8%) daripada 43 projek telah disiapkan, manakala 13 (30.2%) projek sedang dalam peringkat pembinaan. Daripada 13 projek ini, enam projek mengalami kelewatan dalam pelaksanaan berbanding jadual asal. Selain itu, pencapaian liputan pembedanaan bersambung bagi lima bandar utama di Semenanjung Malaysia telah mencapai sasaran melebihi 80.0%. Bagaimanapun, pencapaian bagi lima buah bandar utama yang lain adalah rendah dan masih di bawah sasaran yang ditetapkan di antara 20.0% hingga 75.3%. Penemuan Audit yang perlu diberi perhatian adalah seperti berikut:
 - Penyenggaraan tangki septik adalah amat rendah antara 2.0% hingga 11.8% berbanding 1.36 juta tangki septik sedia ada.
 - Bagi tahun 2019, sebanyak 9,095 (8.7%) sampel di loji rawatan kumbahan tidak mencapai standard efluen parameter *Biochemical Oxygen Demand* (BOD). Seterusnya sebanyak 3,482 (3.3%) sampel tidak mematuhi parameter *Chemical Oxygen Demand* (COD).

- Bagi tahun 2020, prestasi pematuhan standard efluen menunjukkan trend peningkatan berbanding tahun 2019. Bagaimanapun sebanyak 5,630 (7.1%) sampel di loji rawatan kumbahan menunjukkan pelanggaran terhadap parameter BOD daripada keseluruhan sampel efluen. Di samping itu, ketidakpatuhan parameter COD pula sebanyak 2,572 (3.3%) sampel.
- *Sewerage Development Plan* yang digunakan sebagai asas maklumat bagi tujuan perancangan tidak mempertimbangkan faktor lain yang penting seperti aliran semasa kumbahan dan tahap populasi sebenar dalam kawasan tadahan pembetulan yang boleh menjadikan unjuran penduduk setara lebih relevan.
- Kadar levi yang dibayar kepada kontraktor telah menyebabkan peningkatan harga kontrak dan Kerajaan membayar sebanyak RM270,000 lebih tinggi daripada jumlah yang sepatutnya.
- Projek rangkaian paip pambetulan yang dilaksanakan di kawasan Si Rusa, Negeri Sembilan dan Pantai Tengah, Langkawi telah siap masing-masing pada bulan April dan Jun 2020. Namun begitu, penyambungan keseluruhan premis-premis domestik dan komersial yang telah dikenal pasti untuk penyambungan ke rangkaian paip pambetulan tidak dilaksanakan. Hal ini kerana pelaksanaan projek tidak mengambil kira kos penyambungan premis.
- Bagi tempoh tahun 2016 hingga 2020 sebanyak 42 kes berkaitan pembuangan haram bahan pencemar ke dalam lurang (manhole) kumbahan dan kebuk pemeriksaan (inspection chamber) telah dilaporkan kepada IWK. Daripada jumlah tersebut, 25 kes (60.0%) pembuangan haram ini berlaku di sekitar Lembah Klang.
- Tiada penilaian kos oleh SPAN bagi kerja penaiktarafan yang dilakukan oleh pemaju terhadap sistem pambetulan awam. Hal ini adalah bagi menjamin kepentingan Kerajaan dan mendapat nilai untuk wang yang setimpal dengan nilai sumbangan KWSMP yang telah di *offset*.

Apa yang Disyorkan Audit?

- Bagi mengatasi kelemahan yang dibangkitkan dan memastikan perkara yang sama tidak berulang, adalah disyorkan supaya pihak terlibat melaksanakan tindakan penambahbaikan seperti berikut:
 - KASA perlu mewujudkan satu dasar pembedaan yang terperinci di peringkat nasional bagi menangani isu dan cabaran dalam menguruskan perkhidmatan pembedaan. Dasar ini boleh dijadikan sebagai platform dalam penyediaan pelan pembedaan di seluruh negeri.
 - bagi projek lain yang dilaksanakan pada masa hadapan, KASA dan JPP disyorkan supaya mengambil kira kos penyambungan dari premis pengguna ke paip pembedaan awam dalam projek rangkaian paip pembedaan yang baharu supaya sistem pembedaan dapat beroperasi secara menyeluruh.
 - KASA, SPAN dan IWK perlu mempergiatkan kempen kesedaran awam berkaitan aktiviti pembedaan yang boleh mengakibatkan berlakunya pencemaran sumber air bersih dan seterusnya membahayakan kesihatan awam. Antara kempen kesedaran yang boleh dilaksanakan adalah seperti kempen pengosongan tangki septik dan penggalakan penyambungan sistem kumbahan ke paip pembedaan awam.